A decorative graphic on the left side of the page. It consists of a large blue triangle pointing right, followed by a series of overlapping triangles in light grey, green, and blue, creating a sense of movement and depth.

Granskning av regionstyrelsens bidragsgivning

Rapport

Region Gotland

2026-01-21

Antal sidor 26

1 INNEHÅLLSFÖRTECKNING

2	Sammanfattning	3
3	Bakgrund	6
4	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	6
4.1	<i>Avgränsning</i>	6
5	Revisionskriterier	7
6	Metod	7
7	Resultat av granskningen	10
7.1	<i>Ändamålsenliga riktlinjer och rutiner</i>	10
7.1.1	Styrdokument och krav på underlag för ansökan	10
7.1.2	Handläggnings- och beslutsprocess	13
7.1.3	Återrapportering från aktörerna	16
7.1.4	Bedömning	17
7.2	<i>Opartiskhet i beredning och beslut</i>	18
7.2.1	Bedömning	20
7.3	<i>Kontroller och uppföljning</i>	20
7.3.1	Bedömning	23
7.4	<i>Hantering vid felaktiga utbetalningar</i>	23
7.4.1	Bedömning	25
8	Samlad bedömning och rekommendationer	26

2 SAMMANFATTNING

Azets Revision & Rådgivning har av Region Gotlands revisorer fått i uppdrag att granska om regionen har säkerställt en ändamålsenlig styrning och en tillräcklig kontroll och uppföljning av bidragsgivningen. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2025.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om regionstyrelsen har säkerställt en ändamålsenlig styrning, uppföljning och intern kontroll rörande handläggningen av näringslivs- och projektstöd.


Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att regionstyrelsen endast delvis utövar en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll avseende projektstöd från 1:1-anslaget. Avseende näringslivsanslaget är vår samlade bedömning att regionstyrelsens styrning, uppföljning och kontroll inte är tillräcklig.

Bakgrunden till vår samlade bedömning är att granskningen visat att regionstyrelsen har antagit styrdokument som reglerar en systematisk berednings- och beslutsprocess avseende projektstöd från 1:1-anslaget. Det finns tydliga rutiner och system för beredning av ansökningar, beslut om stöd, utbetalning av stöd och uppföljning av beviljat stöd. Det finns även rutiner för att säkerställa opartiskhet och hantering av jäv i allmänhet men rutindokumenterna kan med fördel kompletteras med beskrivning av hanteringen vid jävsituationer, som är specifikt anpassad för handläggningen av projektstödet. Vi ser även att dokumentationen kring beredningen av ansökan om stöd och ansökan om utbetalning kan utvecklas för att öka transparensen kring beslutfattandet. Däremot ser vi att det i tillräcklig utsträckning finns dokumentation avseende uppföljning av vad projektstödet används till, genom dokumenterade uppföljningsbesök hos projekten och aggregerade sammanställningar av projektstödet. Vidare kan vi se att det finns rutiner för att hantera felaktiga utbetalningar men att det saknas dokumentation av hur återkravsprocessen ser ut.


Avseende näringslivsanslaget gör vi en annan bedömning då regionstyrelsen inte i samma utsträckning har antagit styrdokument som reglerar en systematisk berednings- och beslutsprocess. Det finns inga tydliga rutiner för hanteringen av anslaget vilket delvis förklaras av att verksamhetsbidraget inte utgår från ett öppet ansökningsförfarande utan främst från olika avtal, överenskommelser eller dylika specifika relationer med regionen. Det finns således ingen beredningsprocess för att hantera och bedöma ansökningar. Vi ser också att det finns en otydlighet kring hur anslaget ska användas och vilka principer som gäller för beviljande av stöd. Det finns ett dokumenterat beslut för samtliga verksamhetsbidrag men i några fall kan vi inte härleda vad besluten grundar sig på. Det finns i viss mån rutiner för att säkerställa opartiskhet samt en medvetenhet hos tjänstepersoner och förtroendevalda om jäv, dock finns det inte dokumenterat i rutindokument. Vi kan inte heller se att det finns några särskilda rutiner för hur misstankar om felaktiga utbetalningar ska hanteras för näringslivsanslaget.

I det följande redovisas våra samlade bedömningar av respektive revisionsfråga. Vi har i denna rapport valt att dela upp bedömningen per stödform, då de följer olika logik och hanteringen skiljer sig väsentligt åt.

Anslag 1:1 regionala utvecklingsåtgärder

<div> <div>Nej</div> <div>Endast delvis</div> <div>I allt väsentligt</div> <div>Ja</div> </div> 	
Revisionsfråga	Bedömning
Har styrelsen säkerställt att det finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner avseende utbetalning av näringslivs- respektive projektstöd?	I allt väsentligt
Finns tillförlitliga rutiner som säkerställer att beredning och beslut om stöd dokumenteras och sker på ett opartiskt sätt?	Endast delvis
Genomförs tillräckliga kontroller och uppföljning av de aktörer som beviljats stöd för att säkerställa att betalda stöd används till det ändamål som de beviljats för samt leder till förväntade effekter?	Endast delvis
Finns rutiner för hur misstankar om felaktiga utbetalningar av stöd ska hanteras?	I allt väsentligt

Näringslivsanslag

<div> <div>Nej</div> <div>Endast delvis</div> <div>I allt väsentligt</div> <div>Ja</div> </div> 	
Revisionsfråga	Bedömning
Har styrelsen säkerställt att det finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner avseende utbetalning av näringslivs- respektive projektstöd?	Nej
Finns tillförlitliga rutiner som säkerställer att beredning och beslut om stöd dokumenteras och sker på ett opartiskt sätt?	Endast delvis
Genomförs tillräckliga kontroller och uppföljning av de aktörer som beviljats stöd för att säkerställa att betalda stöd används till det ändamål som de beviljats för samt leder till förväntade effekter?	Nej
Finns rutiner för hur misstankar om felaktiga utbetalningar av stöd ska hanteras?	Nej

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi regionstyrelsen att:

- Utarbeta särskilda vägledningar som stöd för handläggaren att bedöma sökande aktör, ansökan om stöd och ansökan om utbetalning.
- Säkerställa att ställningstaganden dokumenteras i större utsträckning i ärendehanteringssystemet Nyps, för att öka spårbarhet och transparens.
- Komplettera rutindokumentet med specifik information om hur beslutsfattare ska agera om hen anser sig jävig och hur denna vid behov ska ersättas.
- Förtydliga i styrdokument, såsom delegationsordning, vilken beslutsordning som ska gälla då regionen själv ansöker om stöd.
- Upprätta dokument som beskriver återkravsprocessen vid felaktiga utbetalningar samt rutin för polisanmälan vid brott.
- Upprätta principer för hur näringslivsanslaget ska användas och styrdokument där det framgår syfte, målgrupp och bedömningsgrunder för anslaget.
- Ta fram styrdokument som reglerar beredning och uppföljning av näringslivsanslaget.
- Säkerställa att det fattas formella beslut i samtliga fall av verksamhetsbidrag, och att det finns tydliga underliggande beslutsmotiveringar.
- Överväga att införa villkorade beslut för Näringslivsanslaget som ett led i att kunna vidta åtgärder om felaktiga utbetalningar upptäcks.

3 BAKGRUND

Azets Revision & Rådgivning har av Region Gotlands revisorer fått i uppdrag att granska om regionen har säkerställt en ändamålsenlig styrning och en tillräcklig kontroll och uppföljning av bidragsgivningen. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2025.

Region Gotland beslutade 2024 om totalt 123 mkr i stöd till företag, föreningar, politiska partier och kulturutövare. Stöden betalades ut både från regionens egna anslag samt från statliga anslag.

Regionstyrelsen ansvarar för att besluta om olika former av stöd till lokala aktörer, bland annat genom näringslivs- och projektstöd. Projektstödet (27 mkr år 2024) ska bidra till uppfyllandet av den regionala utvecklingsstrategin, *Vårt Gotland 2040* och utgår från statliga förordningar på området. Regionstyrelsen har även ett näringslivsanslag (närmare 19 mkr år 2024) som främst disponeras genom verksamhetsbidrag till olika företagsfrämjande organisationer. I dessa två stödformer förekommer stödmottagare såsom Region Gotland, universitet, föreningar, science park, kommunägda företag med mera.

Ur ett styrningsperspektiv såväl som ur ett medborgarperspektiv är det av stor vikt att bidragsgivningen styrs av tydliga och ändamålsenliga riktlinjer samt en oberoende och transparent handläggning. Det är även viktigt att regionen säkerställer att stöden används till avsedda ändamål och leder till önskade effekter.

Mot denna bakgrund såg revisorerna ett behov av att granska styrning, uppföljning och intern kontroll rörande bidragsgivningen inom näringslivs- och projektstöd.

4 SYFTE, REVISIONSFRÅGOR OCH AVGRÄNSNING

Granskningen syftar till att bedöma om regionstyrelsen har säkerställt en ändamålsenlig styrning, uppföljning och intern kontroll rörande handläggningen av näringslivs- och projektstöd.

Granskningen avser besvara följande revisionsfrågor:

- Har styrelsen säkerställt att det finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner avseende utbetalning av näringslivs- respektive projektstöd?
 - Ställer styrdokumentet tillräckliga krav på underlaget till ansökan om bidrag?
 - Ställs det tydliga krav på återrapportering från aktörerna som erhållit bidrag?
 - Finns en dokumenterad handlägnings- och beslutsprocess?
- Finns tillförlitliga rutiner som säkerställer att beredning och beslut om stöd dokumenteras och sker på ett opartiskt sätt?
- Genomförs tillräckliga kontroller och uppföljning av de aktörer som beviljats stöd för att säkerställa att betalda stöd används till det ändamål som de beviljats för samt leder till förväntade effekter?
- Finns rutiner för hur misstankar om felaktiga utbetalningar av stöd ska hanteras?

4.1 AVGRÄNSNING

Granskningen omfattar stöd ur regionstyrelsens näringslivsanslag samt projektstöd från det statliga anslaget 1:1 (projektmedel för regionala utvecklingsåtgärder) som beviljas av

regionstyrelsen. Näringslivsanslaget består i sin tur av tre delar som har sin egen logik, varav verksamhetsbidrag och medfinansiering är de delar vi tittat på i denna granskning. Den tredje formen av stöd består av kapitaltäckning till en kongresshall, men då det endast finns ett sådant beslut har vi valt att inte inkludera den stödformen i denna granskning.

Vi har inriktat oss på beslut om stöd som fattats under 2025.

5 REVISIONSKRITERIER

Granskningen utgår från nedanstående revisionskriterier:

- Kommunallagen, 6 kap. 6 §. Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig för att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten, och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.
- Kommunallagen, 2 kap. 3 §. Kommuner och regioner ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.
- Kommunallagen, 2 kap. 8 §. Kommuner och regioner får genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet i kommunen eller regionen. Individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare får lämnas endast om det finns synnerliga skäl för det.
- Förordningar tillämplbara för regioners bidragsgivning, så som förordning 2003:596 och 2017:583.
- Tillämplbara interna regelverk, policys och beslut

6 METOD

Granskningen har genomförts genom:

Dokumentstudier av:

- Vårt Gotland 2040 – regional utvecklingsstrategi
- Genomförandeprogram: Näringslivets förutsättningar och innovation 2022-2027
- Reglemente för regionstyrelsen, reviderad 2024-12-16
- Regionstyrelsens delegationsordning, 2025-04-01
- Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder inom utgiftsområde 19 Regional utveckling
- Rapport internkontroll 2023
- Riskanalys intern kontrollplan 2026
- Handledning för ansökan om regionala projektmedel
- Bedömningsunderlag REGU, 2025-01-14
- Beslut om hållbarhetssäkring av projekt, 2024-12-13

- Checklista för handläggning av projekt
- Checklista projektbesök
- Finansieringsplanen 2.0
- Utdrag handlägningsfrågor i Nyps, 2025-10-24
- Utdrag anvisningar till handlägningsfrågor, 2025-11-12
- Processkarta finansieringsteamet, 2025-10-07
- Projektportfölj 30 september 2025
- Region Gotland allmänna villkor
- Transaktionsfil, 2025-11-04
- Mall ansökan om verksamhetsbidrag ur Regionstyrelsens näringslivsanslag
- Underlag budgetberedning 2026 Näringslivsanslaget
- Riktlinjer mot mutor och korruption, 2015-06-15
- Riktlinje: Jäv och andra intressekonflikter, 2010-05-18

Intervjuer med:

- Regionstyrelsens presidium
- Regional utvecklingsdirektör
- Enhetschefer Samordning och finansiering
- Tillväxtchef
- Projektsamordnare, projekthandläggare och näringslivsstrateg

Stickprovsvisa kontroller av handlägningsmoment kopplat till:

- Beslut om stöd
- Beslut om utbetalning
- Läges- och slutrapport
- Projektbesök
- Ansökan, beslut och avtal för Näringslivsanslaget

För 1:1 anslaget har vi tittat på samtliga beslut om stöd som beviljats under året vilket var fyra ärenden fram till rapportens skrivande. Vi har därutöver gjort ett urval på fem ärenden där ansökan om utbetalning har hanterats under året. Vidare har vi tittat på samtliga uppföljningsbesök som har genomförts under året vilket var två fram till rapportens skrivande.

För näringslivsanslaget har vi tittat på samtliga beslut som fattats under året, som inte också inkluderar 1:1 medel, vilket var 16 stycken.

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.



De som har intervjuats har givits tillfälle att kontrollera fakta i rapporten.

7 RESULTAT AV GRANSKNINGEN

Regionstyrelsen har ett uppdrag att fullgöra Region Gotlands ansvar för regional utveckling enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar. Regionstyrelsen ansvarar för att besluta om olika former av stöd för regional utveckling, vilket framgår av reglemente för regionstyrelsen.¹

De så kallade 1:1-medlen (anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder) är ett statligt anslag som årligen fördelas till Sveriges regioner för att finansiera regionala utvecklingsåtgärder. Regionerna beslutar sedan hur medlen ska användas lokalt och regionalt, utifrån nationella tillväxtmål. Ett centralt styrdokument som fastställts av regionstyrelsen är *Finansieringsplan för hållbar regional utveckling*.² Syftet med finansieringsplanen är att skapa en styrning och prioritering av tillgängliga utvecklingsmedel (anslag 1:1) i enlighet med övergripande strategier och planer såsom *Vårt Gotland 2040* (regionala utvecklingsstrategin)³ samt *Genomförandeprogram 2022-2027*.⁴ Finansieringsplanen beskriver hur Region Gotland arbetar med regionala utvecklingsåtgärder (anslag 1:1) och mot relevanta nationella och europeiska investeringsfonder. Målgrupp för finansieringsplanen är tjänstemän och politiker som arbetar med regional utveckling.

Regionstyrelsen har även ett näringslivsanslag som främst disponeras genom verksamhetsbidrag till olika företagsfrämjande organisationer. Vad gäller näringslivsanslaget finns inte på samma sätt styrdokument som anger hur stödet ska fördelas.

7.1 ÄNDAMÅLSENLIGA RIKTLINJER OCH RUTINER

I detta kapitel redogörs för iakttagelser avseende riktlinjer och rutiner för utbetalning av näringslivs- respektive projektstöd. Resultatet redovisas nedbrutet på underliggande områden samt uppdelat på anslag 1:1 regionala utvecklingsåtgärder och näringslivsanslag.

7.1.1 Styrdokument och krav på underlag för ansökan

Anslag 1:1 regionala utvecklingsåtgärder

Regionen har tagit fram en handledning för ansökan om regionala projektmedel⁵ som ett stöd för organisationer som ska ansöka om regionala projektmedel, så kallade 1:1-medel för regional tillväxt och utveckling. Den anger vilka krav som ställs på den som ska ansöka om stöd samt vilka dokument som ska skickas in vid ansökan. Enligt handledningen ställs följande krav för att få projektmedel:

- En dialog har förts med näringslivsstrategier eller andra kontaktpersoner för projektverksamhet på Region Gotland innan ansökan lämnas in.
- Projektet bidrar till att uppfylla målen i den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*.
- Projektet bidrar till näringslivets tillväxt på Gotland.

¹ Reglemente för regionstyrelsen, 2024-12-16 § 5

² Finansieringsplan för hållbar regional utveckling, Regionstyrelsen 2022-02-24

³ *Vårt Gotland 2040* - regional utvecklingsstrategi för Gotland, Regionfullmäktige 2021-02-22 § 4.

⁴ Genomförandeprogram: Näringslivets förutsättningar och innovation 2022-2027, Regionfullmäktige

⁵ Handledning för ansökan om regionala projektmedel

- Projektet har uppföljningsbara mål och en tydlig förändringslogik.
- Projektet ska ha en tydlig strategi för uppföljning, utvärdering och lärande som sträcker sig över hela projektperioden.
- Projektet integrerar social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet för att skapa regional tillväxt och utveckling.
- Projektet är skilt från ordinarie verksamhet och tidsbegränsat. Stöd lämnas inte till ordinarie verksamhet.
- Region Gotlands finansiering är rimlig i förhållande till projektägarens och andra finansiärers. Maximalt 50 procent av projektets kostnader kan finansieras av Region Gotland, med undantag för medfinansiering till regionalfondsprojekt där maximalt 60 procent kan finansieras.

En checklista för beredning av projektärenden⁶ finns framtagna men enligt uppgifter är checklistan inte längre aktuell. Checklistan användes tidigare av handläggare för att dokumentera iakttagelser men numera finns alla frågor integrerade i ärendehanteringssystemet Nyps.⁷

Ett dokument med allmänna villkor för stöd till projekt⁸ finns framtagna där det framgår krav som ställs på stödmottagaren. En särskild vägledning har också tagits fram för hållbarhetsbedömning baserad på projektlogik, förändringslogik och poängsättning.⁹

I vår granskning av ett urval av ärenden kan vi se att kontroll av att projektet stämmer överens med mål och inriktning för sökt stöd genomförs vid handläggning av ansökan om stöd. I samtliga ärenden vi har granskat har handläggaren bedömt att sökt stöd stämmer överens med mål och inriktning för aktuell utlysning. Vi kan inte utläsa hur handläggaren kommit fram till detta då det saknas dokumentation av bedömningen i ärendehanteringssystemet Nyps, men enligt anvisningar i Nyps ska handläggaren ta ställning till följande fråga:

Stämmer projektet överens med mål och inriktning för sökt stöd?

- *Bedöm om projektets verksamhet och mål stämmer överens med de mål och den inriktning som gäller för stödet.*

Detsamma gäller frågan om kostnaderna är rimliga i förhållande till projektets aktiviteter där vi ser att handläggaren svarat ja i samtliga fall. Enligt anvisningar i ärendehanteringssystemet Nyps ska handläggaren ta ställning till följande fråga för att bedöma detta:

Är kostnaderna rimliga i förhållande till projektets aktiviteter (kostnadseffektivitet)?

- *För att du ska kunna bedöma detta krävs att sökandes budget är tillräckligt detaljerad.*

Generellt gäller att det är frivilligt för handläggaren att dokumentera sin bedömning i Nyps, men de intervjuade uppger att flertalet bedömningar görs av två handläggare gemensamt utifrån en "fyraögonsprincip". Detta innebär i sin tur att det sker en ensning av handläggarnas bedömning

⁶ Checklista för handläggning av projekt, 2020-01-22

⁷ Nyps är ett ärendehanteringssystem för att hantera stöd och ansökningar inom regional utveckling, som används av myndigheter och regioner över hela Sverige. Systemet utvecklas och tillhandahålls av Tillväxtverket.

⁸ Allmänna villkor för stöd till projekt, 2018-02-01

⁹ Bedömningsunderlag REGU, Regionstyrelsen 2024-12-13

av hållbarhetsdimensioner samt matchning mot prioriteringar i den regionala utvecklingsstrategin, mål i genomförandeprogram och Agenda 2030-mål. Vidare uppger de intervjuade att när handläggarna svarar på frågan om kostnaderna är rimliga i förhållande till projektets aktiviteter har det ofta föregåtts av en kompletteringsbegäran och dialog med projektet. I de fall kostnaderna inte har varit rimliga har kostnaden ej blivit godkänd.

Näringslivsanslaget

För regionens eget näringslivsanslag finns inget beslut om att medlen ska vara sökbara för andra organisationer och därmed finns heller ingen formell ansökningsprocess. Intervjuade betonar att benämningen ”näringslivsanslag” är något missvisande då det inte rör sig om medel med öppet ansökningsförfarande, och att medlen inte enbart är avsedda för näringslivet. Anslaget består av tre delar som har sin egen logik, varav verksamhetsbidrag och medfinansiering är de delar vi tittat på i denna granskning¹⁰.

Verksamhetsbidrag beslutas årligen till organisationer som regionen har intresse i, exempelvis aktiebolag där regionen utsett styrelseledamöter eller organisationer där regionen är medlem. Dessa bidrag styrs i vissa fall av styrdokument som regionen inte äger, exempelvis avtal mellan Almi och staten som styr vad medlen ska gå till. Ett annat exempel är Coompanion där Tillväxtverkets praxis styr hur medlen ska användas. Det kommuniceras inte utåt att organisationer kan söka och det finns heller inget särskilt ansökningsförfarande. De flesta stöd bygger på en långvarig relation mellan stödmottagaren och regionen och avtal eller överenskommelser som tecknats flera år bakåt i tiden.

Enligt intervjuade föreligger ingen risk för statsstöd¹¹, med argumentet att stödet går till företagsfrämjande organisationer och inte direkt till företag. Regionen uppges utgå från principen i kommunallagen att kommunens medel ska gå till att allmänt främja näringslivet och inte till att gynna enskilda näringsidkare.

Det finns även en medfinansieringspott som kan gå till olika typer av insatser som anses viktiga för det regionala och kommunala uppdraget. Medlen kan vidare användas för medfinansiering till EU-projekt. Det kan finnas en koppling till målen i den regionala utvecklingsstrategin men det är inget definitivt krav. Regionen är oftast inte projektägare utan medfinansiär till dessa projekt. Om det även ingår 1:1-medel i projektet så sambereds ärendet tillsammans med ansökan om 1:1-medel enligt den beredningsprocess som gäller för 1:1-anslaget. Då är det handläggare inom 1:1-anslaget som hanterar bedömningen.

Av intervjuer med förtroendevalda framkommer att anslaget till allra största del går till verksamhetsbidrag men att det kan finnas mindre potter medel som beslutas på förvaltningsnivå och som regionstyrelsen inte alltid har kännedom om. Det framkommer vidare att regionstyrelsen inlett en översyn av arbetet med näringslivsanslaget för att genomlys processen samt ta ställning till var det ska hanteras i organisationen framöver. Vi har efterfrågat men inte kunnat ta del av någon dokumentation som visar att denna översyn har beslutats,

¹⁰ Det finns en tredje form av stöd som består av kapitaltäckning till en kongresshall

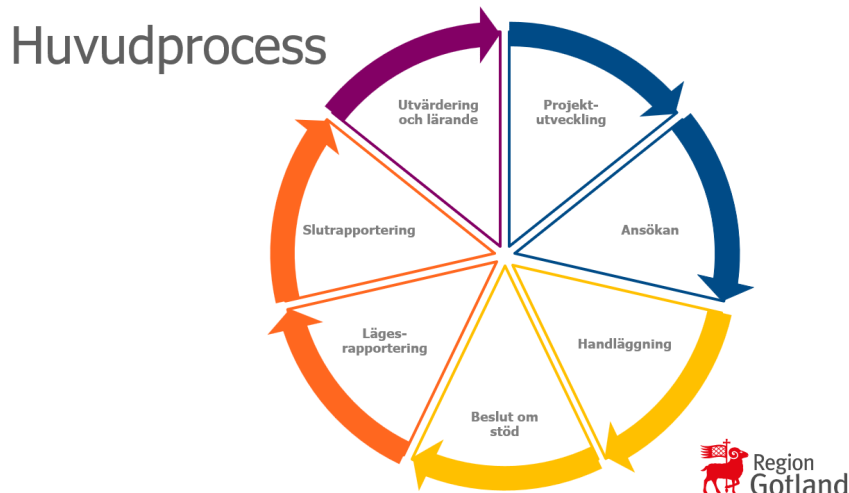
¹¹ Statsstöd är stöd som ger en viss verksamhet en fördel gentemot andra aktörer på marknaden, vilket kan snedvrida konkurrensen. Detta styrs av artiklarna 107–109 i EUF-fördraget (Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) samt av Lag (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler. Det framgår även av kommunallagens 2 kap. 8 § att kommuner och regioner inte lämna individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare, om det inte finns synnerliga skäl.

däremot har vi mottagit arbetsmaterial och tjänsteskrivelse som förvaltningen tagit fram där en sådan översyn föreslås.

7.1.2 Handläggnings- och beslutsprocess

Anslag 1:1 regionala utvecklingsåtgärder

Det finns inget dokument som beskriver hela handläggnings- och beslutsprocessen men olika delar finns beskrivna i olika dokument och system. En processkarta har tagits fram av verksamheten för att översiktligt beskriva alla stegen, se nedan.



Regionen har särskilda ansökningsperioder då projekten kan komma in med sin ansökan. Innan ansökan kommer in ska projektidén ha diskuterats och förankrats med någon av Region Gotlands strateger, projektutvecklare eller EU-samordnare.

Ansökan inklusive bilagor skickas in i ärendehanteringssystemet Nyps där även beredningen hanteras. Där finns checklistor för ansökan samt anvisningar som stöd för handläggare att bedöma om kraven är uppfyllda. Vi konstaterar att det inte finns särskilda anvisningar i Nyps om vad handläggaren ska granska för samtliga steg i processen. Av introduktionsvideo till handläggningsuppgifter i Nyps framgår att frågorna ska ses som en checklista för att säkerställa att handläggningen går till på rätt sätt, men att det inte är obligatoriskt att dokumentera svar på samtliga frågor¹².

Kontroll av sökande aktörer sker utifrån en riskbedömning och det finns inga särskilda anvisningar om vad som ska kontrolleras. I de fall då Tillväxtverket medfinansierar gör de en kontroll som regionen tar del av och väger in i sin bedömning.

Det är båda rollerna projektsamordnare och projekthandläggare som bereder ansökningar. Strateger involveras vid behov i beredning av ansökan och särskilt stöd finns att tillgå vid bedömning av frågor som rör hållbarhetsaspekter.

¹² Nypscentralens YouTube-video om handläggningsuppgifter: [Handläggningsuppgifter](#), 2025-11-17

Vid intervju framkommer att handläggaren, efter att ansökan beretts, tar fram en tjänsteskrivelse som innehåller förslag till beslut. Denna stäms av med närmaste chef och avdelningschef innan ansökan tas upp för beslut i regionstyrelsen. Även beslut om avslag behandlas av regionstyrelsen. Det finns ingen särskild rutin för avslag men enligt intervjuade är det sällan aktuellt då det oftast är bra kvalitet på ansökningar som kommer in. En bidragande orsak uppges vara projektutvecklarens proaktiva arbete och nära dialog med sökande aktörer. En central faktor i beslutsprocessen är bedömnings- och urvalskriterier. Bedömningen sker i två steg. Den första bedömningen säkerställer att projektet lever upp till formulerade krav, grundläggande kriterier och villkor enligt förordning. Den andra bedömningen sker utifrån obligatoriska och meriterande urvalskriterier där projekten graderas. De obligatoriska och meriterande urvalskriterierna framgår av finansieringsplanen.

Vid bifall går ansökan vidare till regionala utvecklingsutskottet och beslutas slutligen av regionstyrelsen. Av delegationsordningen framgår att regionala utvecklingsdirektören kan fatta beslut om bidrag på upp till 500 tkr för 1:1 anslaget¹³ och enligt intervjuade händer det att beslut tas på förvaltningsnivå ibland. Om ansökan rör beslut där regionen själv är sökande finns det en princip som säger att det ska tas upp till nästa nivå för att den egna chefen inte ska vara beslutande. Vi kan inte se att denna princip finns beskriven i något styrande dokument. I övrigt är det samma process oavsett om det är regionen eller en annan aktör som söker medel.

Av de beslut vi har granskat kan vi se att det i beslutsdokumentet tydligt framgår bedömning utifrån koppling till den regionala utvecklingsstrategin, genomförandeprogram samt Agenda 2030.

Medfinansiering från andra aktörer än regionen är viktigt för projekten. Exempelvis är EU:s struktur- och investeringsfonder en stor del av finansieringen för regionala utvecklingsinsatser, vilket framgår av bland annat genomförandeprogrammet för 2022-2027¹⁴. Vid intervju framgår att det varierar hur mycket regionen beaktar bedömningen från andra medfinansiärer. När EU-medel finns med i projektansökan har Tillväxtverket och ESF-rådet längre beredningsperioder vilket gör det svårt att invänta deras bedömning. Regionens beslut om stöd är således fristående från andra medfinansiärs beslut. Det sker emellertid kommunikation och avstämning med exempelvis Tillväxtverkets och ESF-rådets handläggare vid frågor.

De förtroendevalda beskriver i intervju att de upplever sig ha insyn i hanteringen av 1:1-anslaget. Det finns uppsatta principer för hur medlen ska fördelas genom den beslutade finansieringsplanen, som har en tydlig koppling till regionala utvecklingsstrategin. Det är regionala utvecklingsutskottet i första hand som hanterar dessa ärenden och är beredande organ till regionstyrelsen, något som lyfts som positivt då utvecklingsutskottet har möjlighet till fördjupade diskussioner i dessa frågor.

Näringslivsanslaget

Av delegationsordningen framgår att anslaget styrs av 2 kap. 8 § i kommunallagen, som anger att kommuner och regioner får genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet i kommunen eller regionen och att individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare får lämnas endast om det finns synnerliga skäl för det. Det finns inga särskilda riktlinjer beslutade av

¹³ Regionstyrelsens delegationsordning, Regionstyrelsen 2025-04-01

¹⁴ Genomförandeprogram: Näringslivets förutsättningar och innovation 2022-2027, Regionfullmäktige

regionstyrelsen för hur anslaget ska användas av regionen. Medlen är därmed relativt fria att disponera för olika ändamål.

För verksamhetsbidragen har det tagits fram en mall¹⁵ för vilka uppgifter som ska skickas in, som syftar till att få till likvärdiga underlag för beslut. Enligt uppgifter vi fått är mallen inte formellt beslutad. Det finns inte heller något formellt krav på koppling till den regionala utvecklingsstrategin men enligt mallen ska sökanden svara på om bidraget förväntas bidra till målen i strategin. De intervjuade uppger att det finns en otydlighet kring vad medlen ska användas till och de som hanterar anslaget uttrycker att det inte sker en kritisk granskning och beredning av de beslutsunderlag som organisationerna lämnar in.

Förvaltningen tar i nästa steg fram en tjänsteskrivelse som omfattar alla förslag till beslut för ett verksamhetsår och som signeras av regiondirektören. Det sker ingen föredragning av beslutsförslagen för regiondirektören. De bedömningar som ligger till grund för beslutet dokumenteras i regel inte och det finns ingen checklista för hur handläggningen ska gå till.

Genom stickprovsgranskning kan vi se att det finns ett formellt beslut avseende samtliga verksamhetsbidrag som beviljats under 2025. Besluten baseras på olika underlag. I några fall har en formell ansökan kommit in, den ser emellertid olika ut och följer ingen särskild mall. I vissa fall har beslut baserats på avtal mellan regionen och den sökande organisationen. I ett fall baseras beslutet enligt uppgifter på en muntlig överenskommelse om att fortsätta ge bidrag till en verksamhet, där det har funnits avtal tidigare år. I ytterligare två fall är det oklart vad beslutet grundar sig på då vi inte kan se att det finns någon ansökan eller annat underlag kopplat till stödet, eller att avtal med organisationen har gått ut. Vi konstaterar emellertid att till två av verksamhetsbidragen finns en något utförligare beskrivning, med anledning av att utökning av bidraget föreslås jämfört med tidigare års bidragsnivåer.

Utöver beslutade verksamhetsbidrag kan vi se att det fattats beslut om övriga poster ur näringslivsanslaget, det vill säga medfinansiering till olika projekt och insatser. Några av dem innefattar även 1:1-medel och enligt uppgift hanteras de enligt ovan beskrivna rutiner för 1:1-anslaget. Vi har granskat de fall där finansieringen endast kommer från näringslivsanslaget och kan konstatera att det finns skriftliga beslut i samtliga fall, där det även framgår bakgrund till beslutet. Besluten rör i huvudsak medfinansiering till olika projekt men det finns även mindre poster som rör bland annat avgift för medlemskap. I vissa fall framgår bedömning av koppling till regionala utvecklingsstrategin.

Beslut om anslagets totala storlek fattas av regionfullmäktige i samband med budgetberedningen. Regionstyrelsen beslutar om fördelning av verksamhetsbidrag utifrån förslag från förvaltningen. Förslaget innehåller en motivering till fördelningen och det sker en diskussion i regionstyrelsen utifrån det. De förtroendevalda uppger att det finns en otydlighet vad budgetposten ska användas till men det anses samtidigt positivt att det finns mer fria medel som kan användas till insatser som är till nytta för regionen. Det finns en insyn i ärendena även om intervjuade förtroendevalda upplever det som mer av en tjänstepersons-produkt. Det beskrivs även vara relativt konstant från år till år vilka organisationer som får bidrag.

¹⁵ Mall ansökan om verksamhetsbidrag ur Regionstyrelsens näringslivsanslag

7.1.3 Återrapportering från aktörerna

Anslag 1:1 regionala utvecklingsåtgärder

Utbetalning av medlen baseras på redovisning av upparbetade kostnader. Organisationerna som ansvarar för projekten ansöker om utbetalning samt skickar in lägesrapport var sjätte månad i regel. Utbetalning kan även ske oftare vid behov. Av de allmänna villkoren för stöd till projekt¹⁶ framgår hur ofta projekten ska rapportera och vilka underlag som ska skickas in. I lägesrapporten ska projekten beskriva exempelvis hur projektets genomförande går, vilka aktiviteter som genomförts under perioden och om det skett några avvikelser från projektplanen. Handläggare granskar både lägesrapporten och den ekonomiska rapporteringen för att se om projektplanen följs och om upparbetade kostnader är godkända. Om det ingår medel från EU:s Regionalfond används Tillväxtverkets mall för lägesrapportering.

Vid intervju framgår att det finns en god kännedom om alla aktörerna och projekten vilket gör att handläggarna har god förståelse för vad som anges i lägesrapporteringen. För den ekonomiska rapporteringen kräver regionen oftast redovisning av faktiska kostnader. Därav behöver handläggaren ta del av en relativt stor mängd underlag, som styrker kostnaderna.

Då projekten ansöker om en sista utbetalning ska en slutrapport skickas in. Vi kan se att slutrapporterna ser olika ut beroende på om det enbart är regionen som finansierat eller om det även ingår EU-finansiering, då Tillväxtverkets mall används. I båda fallen ska projekten svara på vilka resultat och effekter som har uppnåtts. Vid behov tar handläggaren stöd av strategier som sakkunniga för att bedöma effekter av aktiviteterna som beskrivs i lägesrapporteringen.

Vid stickprovsgranskningen kan vi se att handläggaren vid lägesrapportering exempelvis följer upp att projektet följer de särskilda villkoren i beslutet, i de fall projektet har särskilda villkor. Handläggaren granskar även om det finns avvikelser i projektet och om de kan godkännas. I samtliga fall vi har granskat har bedömning gjorts att projektet följer särskilda villkor, där det varit aktuellt, samt att inga avvikelser har uppmärksamats. Vi kan inte se att det finns något särskilt stöd dokumenterat för handläggaren att bedöma dessa frågor, men enligt de intervjuade är rutinen att det utfall som beskrivs i läges- och slutrapport stäms av mot projektplanen i beslut om stöd.

Näringslivsanslaget

Då anslaget inte går till specifika aktiviteter, utan till verksamheten i form av verksamhetsbidrag, sker ingen systematisk uppföljning av hur medlen används. När bidraget lämnas till bolag sker uppföljning genom ägardialog och bolagsstämma och det beskrivs vara möjligt att ta del av verksamhetsrapporter och liknande för att få en uppfattning om vad medlen bidrar till. Det sker dock inga särskilda uppföljningsbesök eller någon lägesrapportering från organisationerna som tar emot stödet.

Om medlen används för medfinansiering till projekt med 1:1-medel följer det samma rutiner som för uppföljning av 1:1-anslaget. Det kan även handla om medfinansiering till projekt som får EU-stöd och då sker uppföljning enligt Tillväxtverkets och ESF-rådets rutiner.

¹⁶ Allmänna villkor för stöd till projekt, 2018-02-01

7.1.4 Bedömning

Vår bedömning är att styrelsen i **allt väsentligt** har säkerställt att det finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner avseende utbetalning av 1:1 medlen.

Vi kan se att det finns olika styrdokument som ställer tydliga krav på ansökan om bidrag och att handläggarna använder dessa för att bedöma ansökan, men att det i vissa frågor saknas tydliga anvisningar till handläggaren om vad som ska ingå i bedömningen. Därför bedömer vi att styrdokumenterna i allt väsentligt ställer tillräckliga krav på underlaget till ansökan om bidrag.

Handläggnings- och beslutsprocessen är inte dokumenterad i alla steg men det finns olika dokument som beskriver olika steg i processen. I genomförda intervjuer har berörda tjänstepersoner kunnat redogöra för hur processen ser ut och i finansieringsplanen redogörs för arbetssättet i handläggningen samt hur medlen ska fördelas på övergripande nivå. Vi bedömer därför att det i allt väsentligt finns en dokumenterad handläggnings- och beslutsprocess.

Vi kan se att det ställs tydliga krav på hur ofta och vad aktörerna ska återrapporera, exempelvis i lägesrapportering och slutrapport. Vi noterar även att det sällan dyker upp felaktigheter i lägesrapporteringen, vilket kan bero på att handläggarna har en nära dialog med projekten. Vår bedömning är därmed att det ställs tydliga krav på återrapporering från aktörerna som erhållit bidrag.

Den sammantagna bedömningen blir därmed att styrelsen i *allt väsentligt* har säkerställt att det finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner avseende utbetalning av 1:1 medlen.

Vår bedömning är att styrelsen **inte** har säkerställt att det finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner avseende utbetalning av näringslivsanslaget.

Det finns inte särskilda styrdokument för näringslivsanslaget på samma sätt som för 1:1-anslaget, vilket enligt de intervjuade kan förklaras av att medlen inte är tänkta att sökas för utomstående organisationer. Samtidigt bedömer vi att det är viktigt att det finns en styrning som säkerställer kommunallagens likställighetsprincip och att beslut fattas objektivt och sakligt när medel beviljas till olika företagsfrämjande organisationer.

Vi kan inte heller se att det finns en dokumenterad handläggnings- och beslutsprocess för näringslivsanslaget, vilket är kopplat till att det inte finns något särskilt ansökningsförfarande. Vi noterar att formella beslut har fattats avseende samtliga verksamhetsbidrag samt medfinansiering till projekt, men att det inte genomgående framgår vad besluten grundar sig på. Vi instämmer i tjänstepersoners och förtroendevaldas bild av att det finns en otydlighet kring vad näringslivsanslaget ska användas till och därmed är det svårt att bedöma om anslaget har disponerats på rätt sätt.

Vi konstaterar vidare att det inte genomförs någon systematisk uppföljning av hur medlen används. I vissa fall kan det ske avstämning i form av ägardialoger och att förvaltningen tar del

av verksamhetsrapporter och dylikt, detta dokumenteras dock inte på något systematiserat sätt i relation till bidragen.

Vår sammantagna bedömning är därmed att styrelsen *inte* har säkerställt att det finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner avseende utbetalning av näringslivsanslaget.

7.2 OPARTISKHET I BEREDNING OCH BESLUT

Anslag 1:1 regionala utvecklingsåtgärder

Styrande dokument för hantering av jäv¹⁷ och korruption¹⁸ finns framtagna, dessa är övergripande och gäller inte specifikt för stödhanteringen. De anger hur tjänstepersoner och förtroendevalda ska agera i situationer där jäv och andra intressekonflikter kan uppstå, för att upprätthålla kraven på saklighet och opartiskhet.

Region Gotland, som är förhållandevis liten region jämfört med andra regioner, har en relativt liten organisation för att hantera handläggningen av ärenden. Intervjuade tjänstepersoner uppger trots detta att resurserna räcker till för att handlägga mängden projekt som förekommer, i dagsläget ca 25 pågående projekt. Ett skäl uppges vara att projekten befinner sig i olika faser. En styrka uppges även vara att handläggarna har en bra kännedom om aktörerna vilket underlättar dialogen med projekten.

Detta innebär i sin tur att risk för att eventuella jävssituationer och andra intressekonflikter kan uppstå då det är vanligt att handläggaren känner projektägarna. De intervjuade uppger att gränsen för jäv dras vid om det innebär att någon får en vinning genom projekten. Om det bedöms vara jäv kan en annan handläggare inom annan region i programområdet Småland- och öarna ta över ärendet. Det finns redan ett utbyte mellan dessa regioner där avstämning kring projekten sker och flera projekt drivs gemensamt med andra regioner i programområdet. Det finns emellertid inget formellt avtal om en sådan hantering och i praktiken har en tillämpning inte varit nödvändig, eftersom ärenden kunnat omfördelas mellan regionens egna handläggare i de fall någon bedömts vara jävig.

Genom stickprovsgranskning kan vi konstatera att frågan om jäv har hanterats i samtliga ärenden gällande beslut om stöd och utbetalning som vi har kontrollerat. I samtliga fall har handläggaren inte bedömts vara jävig. Enligt anvisningar i Nyps kan vi se att handläggaren ska ta ställning till följande i både handläggning av ansökan och stöd och ansökan om utbetalning:

Är du jävig i ärendet?

- Om du har privat intresse (ekonomiskt eller annat) i ett ärende och deltar i slutliga handläggningen på ett sätt som kan tänkas påverka ärendets utgång, kan det misstänkas att du är jävig i lagens mening. Samma gäller om det är släkting eller annan närstående till dig som har intresse i ärendet. Är du jävig ska du inte handlägga ärendet vidare.

¹⁷ Riktlinje: Jäv och andra intressekonflikter, kommunfullmäktige 2010-05-18

¹⁸ Riktlinjer mot mutor och korruption, antagen av kommunstyrelsen 2008-09-18 och reviderad av regionfullmäktige 2015-06-15.

Enligt riktlinje för jäv och intressekonflikter¹⁹ ska förtroendevalda anmäla jäv vid beslutsfattande. Även förtroendevalda lyfter vid intervju att en utmaning kan vara att Gotland är en liten region och man känner väl till de aktörer som söker stöd. En fråga som diskuteras särskilt är då regionen är med och söker medel för sina egna projekt, vilket är i linje med EU-strukturfonder då tanken är att regionen ska delta som finansiär och projektägare i regionala projekt. En viktig princip som lyfts då är att projekten ska bidra till samhällsnytta och inte ingå i regionens ordinarie verksamhet, vilket också prövas av instanser såsom Tillväxtverket och ESF-rådet för att EU-medel ska kunna beviljas.

Det beskrivs i intervju att det tidigare varit få projektansökningar i Region Gotland i förhållande till tillgängliga medel. Regionen har därför behövt bli mer aktiv att initiera projekt. Intervjuade förtroendevalda ser inga problem att regionen själv initierar projekt utan uppger att det är positivt att det finns regional förankring. Däremot uppges att regionstyrelsen behöver vara noga med hur medlen fördelas och att det sker enligt uppsatta principer. Enligt de intervjuade är det inte samma tjänstepersoner som formulerar ansökan och genomför projekten, som bereder och beslutar om ansökningarna. Några särskilda rutiner för hantering av projekt där regionen själva är projektägare finns inte dokumenterade.

Överlag ser vi att det inte har dokumenterats vilka ställningstaganden som gjorts i ärendehanteringssystemet Nyps i de ärenden vi har granskat. Detta gör det svårt att följa vilka bedömningar som gjorts i beredningen, som föranleder beslut om stöd. Näringslivsanslaget

Det finns inga särskilda rutiner för hur näringslivsanslaget ska hanteras och som konstaterat ovan varierar hanteringen beroende på vilket bidrag det handlar om. I de fall då det även ingår 1:1-medel finns tydliga rutiner för handläggningen.

För att undvika jävssituationer beskrivs i intervjuer att strategier inte medverkar i handläggningen av anslaget då regionen både är sökande och beviljande av projekt, då strategerna ibland är involverade i projektens genomförande.

Enligt delegationsordningen har regiondirektören respektive regionstyrelsens ordförande rätt att fatta beslut om verksamheten Näringsliv allmänt, upp till 500 tkr. De intervjuade nämner att en åtgärd för att säkerställa en opartisk hantering är att regiondirektören inte deltar i beslut om att lämna verksamhetsstöd till organisationer där denne sitter med i styrelsen, på grund av risk för jäv. Enligt regionens riktlinje för jäv och andra intressekonflikter ska en så kallad försiktighetsprincip tillämpas, vilken anger att det kan vara lämpligt att avstå från att delta i hanteringen av ärendet "för säkerhets skull".

¹⁹ Riktlinje: Jäv och andra intressekonflikter, kommunfullmäktige 2010-05-18

7.2.1 Bedömning

Vår bedömning är att det **endast delvis** finns tillförlitliga rutiner som säkerställer att beredning och beslut om stöd dokumenteras och sker på ett opartiskt sätt gällande 1:1 medlen.

Vi konstaterar att det finns tydliga principer för att säkerställa opartiskhet och att det finns en medvetenhet om risken för jäv både hos tjänstepersoner och förtroendevalda. Vi ser dock att det saknas tydliga dokumenterade rutiner för hur ärenden ska hanteras om handläggare eller beslutsfattare är jävig. Exempelvis saknas stöddokument specifikt för stödhanteringen som beskriver hur handläggare och beslutsfattare ska gå till väga då risk för jäv föreligger. Då organisationen som hanterar handläggningen är relativt liten och man arbetar nära projekten bedömer vi att det finns en risk för att jävssituationer kan uppstå och att rutiner för detta kan behöva utvecklas. Vi ser också att det saknas en dokumenterad hantering av hur opartisk handläggning och beslutsfattande säkerställs när regionen själva är sökande.

Vi ser vidare att dokumentationen i ärendehanteringssystemet Nyps överlag kan förbättras för att det ska vara möjligt att följa vilka ställningstaganden som gjorts i ärendena och därmed öka transparensen kring beslutet om stöd.

Vi bedömer därför att det *endast delvis* finns tillförlitliga rutiner som säkerställer att beredning och beslut om stöd dokumenteras och sker på ett opartiskt sätt gällande 1:1-medlen.

Vår bedömning är att det **endast delvis** finns tillförlitliga rutiner som säkerställer att beredning och beslut om stöd dokumenteras och sker på ett opartiskt sätt gällande näringslivsanslaget.

Som tidigare konstaterats saknas det särskilda rutiner för hanteringen av anslaget, men det finns principer för att säkerställa opartiskhet och att undvika jävssituationer och vi bedömer att det finns en medvetenhet om detta hos tjänstepersoner och förtroendevalda. Det saknas även dokumentation av beredning av ärenden vilket medför brist på transparens avseende underlagen för beslut, vilket i sin tur medför risk för att bristande opartiskhet och jäv inte uppmärksammas.

Därmed bedömer vi att det *endast delvis* finns tillförlitliga rutiner som säkerställer att beredning och beslut om stöd dokumenteras och sker på ett opartiskt sätt gällande näringslivsanslaget.

7.3 KONTROLLER OCH UPPFÖLJNING

Anslag 1:1 regionala utvecklingsåtgärder

Som tidigare konstaterats sker kontroll av sökande aktörer utifrån en riskbedömning och det finns inga särskilda anvisningar om vad som ska kontrolleras. Det finns således ingen särskild rutin för kontroll och uppföljning av aktörer som beviljas stöd.

Däremot sker uppföljning av vad projektmedlen går till i nästa steg, genom lägesrapportering och när projekten avslutas och skickar in sin slutrapport. Enligt intervjuade finns det en svårighet att följa upp effekter då de ofta förväntas uppstå långt efter att projektet avslutats, men det tas fram en aggregerad rapport årligen för projekt som blivit beviljade, som ger en översiktlig bild av vad medlen gått till. Den aggregerade rapporten redovisas i samband med återrapporteringen av 1:1-anslaget till regeringen.²⁰ Utifrån denna rapport kan finansieringsplanen styras om, om det visar sig att regionen behöver fler projekt inom något område för att uppfylla målen i regionala utvecklingsstrategin. Det uppges dock vara svårt att styra vilka ansökningar som faktiskt kommer in. En annan faktor som försvårar styrningen är att regionen inte har inblick i vilka områden andra aktörer såsom Tillväxtverket kommer styra sina utlysningar mot.

Utöver den löpande återrapporteringen från projekten sker dialog och besök hos projekten med ambitionen att träffa varje projekt en gång per år. Det uppges dock svårt i praktiken att hinna med alla och under 2025 kan vi se att två projektbesök har dokumenterats, av totalt 24 pågående projekt. Projektbesöken avser emellertid projekt som är i sitt slutskede, vilket är i linje med den checklista som används vid projektbesök²¹. Syftet med checklistan är att följa upp och utvärdera ett projekt vid slutbesiktning/slutredovisning och innehåller ett antal standardfrågor där handläggaren dokumenterar sina iakttagelser. Frågorna handlar bland annat om vad som fungerat bra och mindre bra, oväntade resultat och eventuella avvikelser från budget. För de projektbesök som genomförts under 2025 kan vi se att iakttagelser har dokumenterats enligt frågorna i checklistan. Utifrån vad som framkommer vid projektbesöken kan det bli aktuellt att göra ändringsbeslut avseende projektplanen och styra om så att medlen används på rätt sätt. Förutom att följa upp att medlen går till rätt ändamål syftar projektbesöken till att följa upp hur budgeten upparbetas.

Utöver projektbesöken har handläggare kontinuerlig kontakt med projektägare och träffar dem mer eller mindre regelbundet, bland annat vid frågor om ändringar och i samband med utbetalningsärenden där detaljer i projekt avhandlas. Projekt kan också föredras för politiken genom att projektägare bjuds in och själva berättar om sitt projekt. Några sådana föredragningar har emellertid inte varit aktuella under 2025. Tillväxtverket och ESF-rådet genomför projektbesök för egen räkning där regionen ibland har möjlighet att delta och handläggare deltar även på projektens egna slutkonferenser i den mån det är möjligt för att ta del av vilka resultat som har uppnåtts. Det samlas även in feedback på hur projekten har upplevt hanteringen från regionens sida.

Av intervjuer framgår att det sker en uppföljning av hanteringen av samtliga projekt som beviljats stöd, vartannat till vart tredje år. Det är controller, som är fristående från handläggningen av ärenden, som genomför granskningen inom ramen för den interna kontrollen. Vi kan av de underlag vi fått ta del av konstatera att följande risker har varit uppe i riskanalysen vid flera tillfällen, nu senast i riskanalysen för internkontrollplan 2026:

- Beslut om projektstöd följer inte förordningen (2003:596)
- Beslut om projektstöd följer inte RUS och finansieringsplan

²⁰ Återrapporteringskrav enligt regleringsbrev avseende anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder inom utgiftsområde 19 Regional utveckling

²¹ Checklista projektbesök, 2021-03-24

- Felaktig utbetalning av icke stödberättigade kostnader

Sannolikheten för att något av detta ska inträffa har genomgående bedömts som låg. Under 2023 genomfördes en granskning av *Risk för felaktig utbetalning av icke stödberättigade kostnader*. Stickprov gjordes av samtliga utbetalningar under 2022 som visade att inga felaktiga utbetalningar skett under det året.²²

Av intervju framgår att de förtroendevalda får en sammanställning av projektportföljen på regionstyrelsens sammanträden och en årlig genomgång av hur fördelningen ser ut samt uppnådda resultat. Detta i enlighet med hur finansieringsplanen anger att regionen ska jobba med uppföljning, utvärdering och lärande. Om medel fördelas annorlunda än den indikativa fördelning som finansieringsplanen anger får regionstyrelsen information om det och kan ta ställning till om medlen ska omfördelas. Regionstyrelsen kan även lyfta initiativ till nya satsningar och ge styrsignaler om vad som ska prioriteras. De förtroendevalda uppger att det tidigare var mer tjänstepersonstyrt men tack vare detta system har politiken fått mer insyn. Ett förbättringsområde som lyfts är att följa upp resultaten genom att bjuda in projekten i större utsträckning. På aggregerad nivå tycker de förtroendevalda sig ha bra koll men lyfter att det skulle kunna utvecklas på projektnivå. De intervjuade ser även behov av att fånga effekter en tid efter projekten för att se att medlen går till rätt saker men i dagsläget finns ingen modell för det.

Enligt beskrivning i finansieringsplanen finns en process och ett system för att följa hur utbetalningar av stöd fortgår, hur stor andel av anslaget som tillfaller olika effektmål i regionala utvecklingsstrategin och mål i genomförandeprogram, samt andel upparbetade medel i relation till bemyndigandet. Det saknas dock ett sammanhållet och systematiskt arbetssätt för utvärdering och lärande på aggregerad nivå av de insatser som finansieras med 1:1-anslaget. Ett utvecklingsarbete pågår för att ta fram en uppföljningsmodell som ska ge bättre möjligheter att följa upp och utvärdera projektfinansieringen framöver.

Näringslivsanslaget

Eftersom det inte finns några beslutade principer för hur anslaget ska användas genomförs heller inte någon uppföljning av om medlen har gått till rätt ändamål och eventuella effekter. Det är emellertid möjligt att följa vad medlen använts till ute i verksamheterna genom att ta del av verksamhetsberättelser och liknande från stödmottagarna. Som tidigare nämnts har regionen utsett ledamöter i styrelsen för vissa bolag som får stöd och i andra organisationer är regionen medlem. I dessa fall får företrädare för regionen information om bolagets verksamhet genom ägardialoger, bolagsstämma och dylikt. Intervjuade uppger inte att det sker någon kontroll och uppföljning av aktörer som får stöd i form av dokumenterad uppföljning av exempelvis årsredovisning och verksamhetsberättelse, eller genom att göra någon form av kreditupplysning eller bakgrundskontroller för bättre insyn i vilka verksamheter som finansieras.

Enligt intervjuade pågår en diskussion om att upprätta principer för hur näringslivsanslaget ska användas framöver vilket kan möjliggöra bättre styrning och uppföljning av anslaget.

²² Rapport internkontroll 2023 Regional utveckling

7.3.1 Bedömning

Vår bedömning är att det **endast delvis** genomförs tillräckliga kontroller och uppföljning av de aktörer som beviljats stöd för att säkerställa att betalda stöd används till det ändamål som de beviljats för samt leder till förväntade effekter gällande 1:1 medlen.

Vi kan konstatera att det inte finns särskilda rutiner för kontroll och uppföljning av de aktörer som beviljas stöd, även om kontroll kan ske vid behov. Däremot finns ett system för kontroll och uppföljning av beviljat stöd i nästa steg. Det sker dels genom den löpande dialogen med aktörerna som ansvarar för projekten, dels genom ambitionen att besöka projekten årligen för att samla in resultat och lärdomar. I praktiken är det emellertid en utmaning att hinna besöka alla projekten och vi kan se att endast ett fåtal projektbesök finns dokumenterade. Vi ser att fördjupade kontroller av aktörerna vore viktigt för att minska risken för oegentligheter och för att säkerställa kännedom om bland annat aktörernas ekonomiska ställning.

Det finns utvecklingsområden gällande modell för att fånga effekter på sikt men vi uppfattar att regionstyrelsen får en tydlig redogörelse för vad medlen går till och kan styra utifrån det. Vi bedömer därmed att det *endast delvis* finns tillräckliga kontroller och uppföljning av de aktörer som beviljats stöd gällande 1:1 medlen.

Vår bedömning är att det **inte** genomförs tillräckliga kontroller och uppföljning av de aktörer som beviljats stöd för att säkerställa att betalda stöd används till det ändamål som de beviljats för samt leder till förväntade effekter gällande näringslivsanslaget.

Det saknas principer för hur näringslivsanslaget ska användas vilket begränsar möjligheten att följa upp om stödet gått till rätt ändamål samt leder till förväntade effekter. Det är emellertid möjligt att i viss mån följa vad stödet gått till, exempelvis då regionen ingår i ett bolags styrelse eller som medlem, men vi uppfattar inte att det sker på ett systematiskt sätt och vi uppfattar inte heller att det sker någon kontroll eller uppföljning av de aktörer som beviljas stöd. Detta är särskilt viktigt vid beviljande av generella verksamhetsbidrag, för att säkerställa en god insyn i vilka aktörer regionen finansierar och säkerställa att de har robusta system för medelshanteringen.

Därmed är vår bedömning att det *inte* genomförs tillräckliga kontroller och uppföljning av de aktörer som beviljats stöd.

7.4 HANTERING VID FELAKTIGA UTBETALNINGAR

Anslag 1:1 regionala utvecklingsåtgärder

Vid intervjuer framgår att handläggarna i hög grad arbetar med kompletterande frågor i ansökan om utbetalning för att bedöma om kostnader är stödberättigade. Vid ansökan om utbetalning begärs samtliga ekonomiska underlag in för kontroll. Om det upptäcks felaktigheter

stryks kostnaderna från utbetalningen men oftast kan kostnaderna godkännas efter att projektet har haft möjlighet att skicka kompletterande underlag. Några vanliga fel handlar om representation eller att regler om informationsskyldighet inte följs. Om fel upptäcks senare blir det aktuellt med återbetalning från projektet. Det sker enligt uppgift sällan men kan exempelvis handla om att upphandling inte skötts enligt regelverk. Det kan vara annan myndighet såsom Tillväxtverket som upptäcker det i sin granskning och då går regionen på samma beslut, att återkräva stödet.

Om det blir fråga om misstanke om brott ska det polisanmälas men det har enligt de intervjuade aldrig skett. Det finns ingen särskild rutin för hur det ska hanteras inom projekthanteringen utan det uppges fungera samma som i all annan verksamhet inom regionen. Om det rör sig om allvarigare brott kan det behöva lyftas till regionstyrelsen.

Regionstyrelsen har själv tagit upp risken för felaktiga utbetalningar av icke stödberättigade kostnader som ett kontrollområde inom den interna kontrollen. I rapport från genomförd intern kontroll 2023 konstateras att handlägningsprocessen sker på ett korrekt sätt och inga felaktiga utbetalningar har skett under det granskade året. Detta utifrån kontroll av stickprov av samtliga utbetalningar av projektstöd som gjordes under 2022.²³

I ansökan om utbetalning har vi sett att handläggaren bedömer om obligatoriska ekonomiska bilagor till ansökan kan godkännas och om det finns misstanke om oegentligheter. Utifrån vår stickprovsgranskning kan vi konstatera att de ekonomiska bilagorna godkänts av handläggaren och det uppges inte finnas någon misstanke om oegentligheter. Vi kan inte se att det finns något särskilt stöd för handläggaren att bedöma dessa frågor och det framgår inte vad som har kontrollerats. Enligt de intervjuade omfattar granskade underlag bland annat kopia på fakturor, betalningsbevis, lönespecifikationer, deltagarlistor och bokföringsunderlag. Det framgår av *Allmänna villkor för stöd till projekt* vilka underlag som ska bifogas samt hur dessa underlag ska vara utformade. Samtliga underlag granskas innan utbetalning görs.

Näringslivsanslaget

Vid misstankar om felaktiga utbetalningar kan återkrav bli aktuellt. Handläggarna uppger dock att de inte har ställts inför det ännu. Då verksamhetsbidragen är ett generellt stöd till aktörerna, och inte förenade med några villkor, finns små möjligheter för regionen att ifrågasätta användandet och ställa eventuella återkrav.

Vid medfinansiering till projekt med 1:1-medel finns möjlighet att återkräva stödet. Eftersom medlen betalas ut i efterhand granskas kostnaderna innan stödet betalas ut till de projekten.

²³ Rapport internkontroll 2023 Regional utveckling

7.4.1 Bedömning

Vår bedömning är att det **i allt väsentligt** finns rutiner för hur misstankar om felaktiga utbetalningar av stöd ska hanteras avseende 1:1 medlen.

Då systemet är uppbyggt på så sätt att projekten ansöker om utbetalning i efterhand, och handläggare begär in ekonomiska underlag för att bedöma om kostnader är stödberättigade, finns goda förutsättningar för att upptäcka eventuella felaktigheter redan innan stödet effektueras. Vi ser också att regionen har möjlighet att återkräva stödet om felaktiga utbetalningar ändå uppstår, men att det inte finns dokumenterat hur återkravsprocessen går till och det saknas dokumenterad rutin för polisanmälan vid misstanke om brott. Utifrån genomförd granskning inom ramen för regionens internkontroll kan felmarginalen anses vara liten vad gäller felaktiga utbetalningar.

Vi bedömer därför att det *i allt väsentligt* finns rutiner för hur misstankar om felaktiga utbetalningar av stöd ska hanteras avseende 1:1-medlen.

Vår bedömning är att det **inte** finns rutiner för hur misstankar om felaktiga utbetalningar av stöd ska hanteras avseende näringslivsanslaget.

Vi bedömer att det inte finns några särskilda rutiner för hantering av eventuellt felaktiga utbetalningar. Som tidigare konstaterats genomförs kontroller för att säkerställa följsamhet till regler om statsstöd, och om något fel upptäcks i efterhand så kan återkrav bli aktuellt. Det saknas dock dokumenterade rutiner för det och det har enligt de intervjuade aldrig varit aktuellt. Vi bedömer att det är en brist att verksamhetsbidragen inte är förenade med några villkor, vilket försvårar möjligheten att vid behov ställa återkrav.

Vår bedömning är därför att det *inte* finns rutiner för hur misstankar om felaktiga utbetalningar av stöd ska hanteras avseende näringslivsanslaget.

8 SAMLAD BEDÖMNING OCH REKOMMENDATIONER

Syftet med granskningen har varit att bedöma om regionstyrelsen har säkerställt en ändamålsenlig styrning, uppföljning och intern kontroll rörande handläggningen av näringslivs- och projektstöd.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att regionstyrelsen endast delvis utövar en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll avseende projektstöd från 1:1-anslaget. Avseende näringslivsanslaget är vår samlade bedömning att regionstyrelsens styrning, uppföljning och kontroll inte är tillräcklig.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi regionstyrelsen att:

- Utarbeta särskilda vägledningar som stöd för handläggaren att bedöma sökande aktör, ansökan om stöd och ansökan om utbetalning.
- Säkerställa att ställningstaganden dokumenteras i större utsträckning i ärendehanteringssystemet Nyps, för att öka spårbarhet och transparens.
- Komplettera rutindokumentet med specifik information om hur beslutsfattare ska agera om hen anser sig jävig och hur denna vid behov ska ersättas.
- Förtydliga i styrdokument, såsom delegationsordning, vilken beslutsordning som ska gälla då regionen själv ansöker om stöd.
- Upprätta dokument som beskriver återkravsprocessen vid felaktiga utbetalningar samt rutin för polisanmälan vid brott.
- Upprätta principer för hur näringslivsanslaget ska användas och styrdokument där det framgår syfte, målgrupp och bedömningsgrunder för anslaget.
- Ta fram styrdokument som reglerar beredning och uppföljning av näringslivsanslaget.
- Säkerställa att det fattas formella beslut i samtliga fall av verksamhetsbidrag, och att det finns tydliga underliggande beslutsmotiveringar.
- Överväga att införa villkorade beslut för Näringslivsanslaget som ett led i att kunna vidta åtgärder om felaktiga utbetalningar upptäcks.

Datum som ovan

Azets Revision & Rådgivning AB

Helena Hansson

Certifierad kommunal revisor

Linn Johansson

Verksamhetsrevisor